

TATAISO YA BAITSEKI

KELETSO MABAPI LE TOKELO YA HO IPELAETSA

Ho utlwisa Molao o Tsamaisang

Dikopano, ho tshwarwa le mehato

e latelwang ka lekgotleng

RIGHT²KNOW

Motho e mong le e mong o na le tokelo ya ho ipelaetsa!

Tokelo ya ho ipelaetsa ke tsela ya bohlokwa eo batho ba ka ntshang maikutlo a bona ka yona ka ditaba tse itseng tse ba amang le ho netefatsa hore balaodi ba mamela ditletlebo tsa bona.

Karolo ya 17 ya Molao wa Motheo e re motho e mong le e mong o na le tokelo ya ho ipelaetsa ka tsela e bontshang moya wa kgotso a sa hlomela. Sena se akareletsa boipelaetso bo se nang diketso tse mabifi le hoja bo baka tshitiso e kgolo.

Tokelo ena e tsamaisana le ditokelo tse ding tsa dipolotiki tse hlahang ho Molao wa Motheo, tse akareletsang tokelo ya ho ntsha maikutlo le bolokolohi ba kamano (se bolelang tokelo ya ho ikamahanya le tsela e itseng, kgopolo kapa mokgatlo).

E HATISITSE KE RIGHT2KNOW CAMPAIGN, KA DESEMBER 2015. SESOTHO: 2018

Sepheo ka bukana ena: Bukana ena e ngoletswe ho fana ka lesedi mme ha e leke ho fana ka thuso ya tsa molao. Ha e fane ka boitsebiso bohle bo hlokalahalang mme batho ba e ngotseng ha ba ikarabelle bakeng sa diphoso leha e le dife kapa mehato e ka nkwang ka lebaka la ho utlwisisa se ngotsweng mona ka tsela e itseng.

Bukana ena e fumane laesense tlasa Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License. (CC BY-SA 4.0)

Fumana litlhaliso tse: www.r2k.org.za/protestguide

Mabapi le bukana ena 2

1. HO UTLWISISA MOLAO O TSAMAIANG DIKOPANO (GATHERINGS ACT) 3

Molao o Tsamaisang Dikopano ke eng?	4
Kopano ke eng?	5
Na ke nnete hore ke lokela ho fana ka tsebiso haeba re tlo kopana?	5
Ke lokela ho tsebisa masepala neng (matsatsi a makae)?	6
Ke fana ka tsebiso ya hore re tlo ipelaetsa jwang?	6
Ka mora ho fana ka tsebiso, ho latelang?	8
Ho etsahalang sebokeng sa Karolo ya 4?	9
Na balaodi ba ka 'thibela' boipelaetso ba rona?	9
Balaodi ba sebedisa hampe Molao wa Dikopano jwang?	11
Leano le Maqheka: Ho Sebedisa le ho Phephetsa Molao wa Dikopano.	12
Molao wa Dibaka Tsa Setjhaba Tse Sireleditsweng.	13

2. MOSEBETSI WA MAPOLESA HA HO NA LE BOIPELAETSO 14

Mapolesa a ka ba mabifi neng?	15
Mapolesa a ka sebedisa dibetsa dife?	17
Ho kgetholla Mapolesa.	18
Ke hlokoafaditswe ke mapolesa. Ke lokela ho etsang?	21

3. HO TSHWARWA LE MEHATO E LA TELWANG LEKGOTLENG 22

Menyetla ya ho tshwarwa kapa ho kwallwa	23
Nka qoswa ka eng?	23
Ho tshwarwa nakong ya boipelaetso	25
Ha o tshwarwa	25
Tokelo ya ho thola	26

4. MEKGWA YA HO SIRELE TSA TOKELO YA HAO YA HO IPELAETSA 33

Pele ho Seboka sa Karolo ya 4.	34
Sebokeng sa Karolo ya 4	35
Boipelaetsong.	36

5. DINOMORO 37

Mabapi le bukana ena

Right2Know Campaign e motlotlo ho hlalisa kgatiso e ntjha e tataisang moitseki ka Tokelo ya ho Ipelaetsa. Ena ke kgatiso ya bobedi ya R2K, e leng boitsebiso bo neng bo ile ba hatiswa ke Foramo ya Mokgatlo o kgahlanong le hore dikgwebo tsa mmuso di etswe tsa poraefete ka 2007.

Campaign ya rona e bile teng ka lebaka la mathata a mangata ao baahi, mekgatlo ya setjhaba le di-NGO ba ileng ba tla ho rona ba lla ka oona. Ntho e ka sehloohong e bakang mathata ana ke tokelo ya ho ipelaetsa, tokoloho ya ho ntsha maikutlo le ho tshwarwa ka tsela e lekanang molaong. Ho feta leha e le neng pele, batho bohle ba dulang le ba sebetsang Afrika Borwa ba tlameha ho tseba ka ditokelo tse, ba be ba kgone ho di sebedisa.

Karolo ya pele ya bukana ena e fana ka boitsebiso ba motheo mabapi le ho kopana leha e le hofe hwa batho ho ka nkwang e le mokgwa o itseng wa ho ipelaetsa, ho itseka kapa ho tletleba phatlalatsa. E hlalosa hore na ho latela molao, "ho kopana" ho boletang hammoho le ditokelo tsa molao le boikarabelo ba batho ba hlophisang kopano e jwalo.

Karolo ya bobedi ke boitsebiso bo botjha bo ekeditsweng bukaneng ena, bo buang ka diketso tse sehloho tsa mapolesa hammoho le melao e tataisang mapolesa ha a le moo batho ba ipelaetsang.

Karolo ya boraro e fana ka tlhaloso ya motheo ya mehato eo legkolla le ka e latelang ka mora hore motho a tshwarwe le hore na o lokela ho etsa eng maemong a jwalo.

Karolo ya bone e fana ka boeletsisi mabapi le ho sireletsa tokelo ya ho ipelaetsa, hammoho le dinomoro tse ka o thusang ho fumana lesedi le eketsehileng.

Thuto ke lesedi! Nka bukana ena mme o e sebedise ha o ntse o lwanela toka eo re e hloakang setjhabeng, moruong le tikolohong.

KAROLO YA 1

HO UTLWISISA

MOLAO O

TSAMAISANG

DIKOPANO

(GATHERINGS ACT)

MOLAO O TSAMAIŠANG DIKOPANO KE ENG?

Molao o laolang tokelo ya ho ipelaetsa o bitswa Molao o Tsamaisang Dikopano (batho ba bang ba o bitsa 'Regulation of Gatherings Act' kapa ka bokgutshwanyane, RGA). 'Molao wa Dikopano' o ile wa thehwa ka 1993 mehleng ya diketso tse mabifi haholo tsa dipolotiki. Khomishene ya Goldstone e ileng ya fuputsa diketso tse mabifi tsa dipolotiki le diketso tse sehloho tsa mapolesa kgahlanong le baipelaetsi e ile ya sisinya hore ho ngolwe molao o motjha o lokodisang tokelo ya ho ipelaetsa le ho fetola mosebetsi wa mapolesa boipelaetsong.

Ka lebaka leo, Molao wa Dikopano o na le botle bo itseng le bobele bo itseng. O na le dintlha tsa bohlokwa tse sireletsang tokelo ya ho ipelaetsa, o boele o be le dikarolo tse itseng tse kgellang fatshe tokelo ya ho ipelaetsa kapa tse seng di feletswe ke nako.

Molao wa Dikopano o fana ka dintlha tsa hore na bahlophisi ba boipelaetso ba lokela ho etsang pele ho boipelaetso le hore na balaodi ba lokela ho etsang le hore na ha baa lokela ho etsang. O boetse o re balaodi ba lokela ho dumella batho hore ba sebedise tokelo ena, ba ke ke 'thibela' batho hore ba ipelaetse ka mabaka a siyo. Ha ho na le mabaka a utlwahalang a ho ameha ka taba ya hore boipelaetso e tla ba bo kotsi, balaodi ba lokela ho buisana le bahlophisi ho fumana tsela e sireletsehileng ya ho etsa boipelaetso. Ke feela maemong a feteletseng haholo moo balaodi ba ka thibelang batho hore ba kopane.

Empa hangata balaodi ba sebedisa mohato ona hampe.

KOPANO KE ENG?

Molaong wa Dikopano, lentswe "kopano" le na le tlhaloso e tobileng – ke mohwanto, ho ipelaetsa kapa ho phareita hwa batho ba 16 kapa ho feta phatlalatsa, e le ha ba bontsha ho itseka kapa ho tletleba ka motho ya itseng, khamphani kapa mmuso. Pele batho ba kopana, ba lokela ho tsebisa masepala wa bona ka taba eo – hangata e ba motho ya itseng ya kgethilweng kapa ofisi e itseng masepaleng.

NA KE NNETE HORE KE LOKELA HO FANA KA TSEBISO HAEBA RE TLO KOPANA?

Molao wa Dikopano o re haeba o hlophisa kopano ya batho ba 16 kapa ho feta, o lokela ho qala ka ho tsebisa 'ofisiri e ikarabellang' masepaleng. Sena re se bitsa "ho fana ka tsebiso."

Haeba e tla ba batho ba 15 kapa ka tlase ho moo ba tlo etsa mohwanto kapa boipelaetso, sena se bitswa "pontsho" mme **ha ho hlokahale hore o fane ka tsebiso** ho balaodi.

"Ho fana ka tsebiso" ho fapane le "ho kopa tumello". Ha o hloke "tumello" ho sebedisa tokelo ya hao ya ho ipelaetsa!

KE LOKELA HO TSEBISA MASEPALA NENG (MATSATSI A MAKAE)?

Ho latela Molao, o lokela ho fana ka tsebiso ho balaodi **bonyane matsatsi a supileng** pele ho boipelaetso. Haeba matsatsi a supileng **a kgonehe**, o ka **fana ka tsebiso matsatsi a ka tlase ho a supileng** empa o tla tlameha ho fana ka mabaka a hore na ke hobaneng ha tsebiso eo e sa etswa ka nako.

EMPA o lokela ho fana ka tsebiso bonyane dihora tse 48 pele. Haeba tsebiso e le ka tlase ho dihora tse 48, boipelaetso ba lona bo ka thibelwa ntle le ho fuwa mabaka.

KE FANA KA TSEBISO YA HORE RE TLO IPELAETSA JWANG?

Mohlophisi wa boipelaetso o lokela ho tlatsa foromo e bitswang “Tsebiso tlasa Molao o Tsamaisang Dikopano” mme a e fe balaodi. Foromo ya tsebiso e lokela ho fumaneha diofising tsohle tsa masepala. O lokela ho e romela ka emeile (email), ka fax kapa ho e isa ka seqo.

O lokela ho fana ka boitsebiso bo latelang:

- Lebitso, aterese, mokgwa wa ho iteanya le mohlophisi le motlatsa-mohlophisi
- Lebitso la mokgatlo le lebaka le ka sehlohong la ho ipelaetso
- Nako, letsatsi le sebaka sa boipelaetso
- Palo ya batho bao le nahanang hore ba tla ba teng
- Bahlokamedi ba tla ba bakae mme ba tla kgethollwa jwang (mohlala, lebanta le lefubedu sephakeng)
- Haeba le tlo fana ka memorandamo ho motho ya itseng, o lokela ho fana ka lebitso la hae le sebaka.
- Haeba ke mohwanto, o lokela ho bolela hore na le tlo nka tselo efe, hokae le hore na le tla qala neng, hammoho le hore na mohwanto o tlo fella hokae le hona ka nako efe.
- O lokela ho bolela hore na ke batho ba bakae ba tla kopana moo, le hore na ba tla qhalana jwang.
- O lokela ho bolela hore na ke dikoloi dife tseo e tla ba karolo ya mokoloko

TUMELLO E KGETHEHILENG YA HO IPELAETSA PARAMENTE, UNION BUILDINGS KAPA MAKGOTLENG

Molao wa Dikopano o re ho kopana leha e le hofe kapa boipelaetso bo etswang sebakeng se haufi ka dimithara tse 100 le Palamente, Union Buildings kapa lekgotla, ho lokela ho fumanelwa tumello e ngotsweng e tswang ho balaodi ba ngotsweng ka tlase mona.

- **Palamente** – Maserata ya ka Sehloohong wa Cape Town [021 461 6282]
- **Union Buildings** – DG ya Offisi ya Moporesitente [012 300 5354]
- **Mehahong ya lekgotla** – maseterata wa setereke

Bona ke bothata bo boholo ka Molao ona wa Dikopano hobane o batla o kope tumello ho mekgatlo eo o batlang ho ipelaetso ka yona.

KA MORA HO FANA KA TSEBISO, HO LATELANG?

Mapolesa a metro kapa masepala ba ka kopa hore o tle sebokeng ho tla buisana le bona ka morero wa hao. Hangata re bitsa sena seboka sa Karolo ya 4 (hobane se tshohlwa Karolong ya 4 ya Molao wa Dikopano). Ba lokela ho o mema pele dihora tse 24 di fela ka mora hore ba fumane tsebiso ya hao.

HO THWENG HAEBHA KE FANA KA TSEBISO EBE HA HO MOTHO YA ITEANYANG LE NNA?

Haeba mohlaphisi a fane ka tsebiso bonyane matsatsi a supileng pele ho boipelaetso, eba ha ho motho ya iteanyang le yena ho balaodi, kopano e molaong. Etsa bonnete ba hore o boloka kopi ya foromo ya tsebiso le bopaki ba hore o fane ka yona mme o tle le tsona boipelaetsong.

Empa hlokomela sena: masepaleng e meng, diofisiri di emela letsatsi la ho qetela pele ho letsatsi la ho kopana ebe ba o bitsetsa sebokeng, jwale ba leke ho etsa hore o fetole maikutlo kapa o hlakole kopano ho se ho se nako ya ho araba kapa hona ho tsebisa setjhaba. Ka molao ha ba a lokela ho etsa jwalo, empa haeba sena se etsahala, se o beha ka mosing. Haeba o belaela hore balaodi ba tla leka ho etsa seo (mohlomong hobane ba kile ba etsa jwalo nakong e fetileng), e ka ba bohlale hore o tsitlelle hore seboka se be teng nako e sa le teng.

HO ETSahalang SEBOKENG SA KAROLO YA 4?

Morero wa seboka sa Karolo ya 4 ke feela ho etsa bonnete ba hore tsohle di hlophisitswe hantle, mapolesa le masepala ba ka bolela dintho tseo ba tshwenyehileng ka tsona tse amanang le polokeho ka boipelaetso boo.

Haeba ho na le dintho tseo ba amehileng ka tsona, ho lokela ho be le puisano pakeng tsa bohle ba sebokeng e le hore ho fihlellwe tumellano ya hore na ho ka nkwa mehato efe e bolokehileng (mohlala, ka ho fetola tsela eo ho neng ho rerilwe hore ho tla hwantwa ho yona, kapa nako ya ho qala). Ho tlameha ho be le puisano e sa hatelleng lehlakore le itseng – le hoja bahlophisi ba bangata ba boipelaetso ba lla ka hore e ba taba ya lehlakore le le leng.

Mokgwa oo bahlophisi ba boipelaetso ba seng ba o sebedisa ke wa hore ha ba ya sebokeng sa Karolo ya 4, ba tsamaye le moifo o moholo e le hore ba tshhehatsane le ho netefatsa hore balaodi ha ba tshose kapa hona ho hatella bahlophisi ka leeme.

NA BALAOADI BA KA 'THIBELA' BOIPELAETSO BA RONA?

OFISIRI E IKARABELLANG E KA THIBELA BOIPELAETSO FEELA HAEBHA:

1. Ho na le mabaka a utlwalahalang, a tebileng a hore boipelaetso boo bo tla ntsha batho dikotsi, thepa e tla senngwa kapa sephethephethe se tla sitiswa ka ho feteletseng.

2. Ho bile le seboka le bahlophisi mme diteko tsohle tsa ho dumellana ka kopano e bolokehileng di hlolehile
3. Mohlophisi a fumana mabaka a ngotsweng a hore na ke hobaneng ha ho kopana hoo ho ke ke ha tswela pele
4. Mapolesa kapa ba sephethephethe ba ngola afidafiti, ho etsa kano ya hore ba na le mabaka a utlwahalang a hore boipelaetso boo bo ka beha ba ipelaetsang kotsing kapa ba beha setjhaba kotsing, bo tla baka tshenyo e kgolo ya thepa kapa bo sitise sephethephethe hampe.

HO ETSahalang HAeba RE THIBETSWE HO KOPANA?

Haeba ho kopana ho thibetswe empa ho tswela pele, seo se tla nkwa e le tlolo ya molao. Motho leha e le ofe ya yang kopanong eo o tlola molao.

Empa haeba o dumela hore le ne le sa lokela ho thibelwa ho kopana, o ka ya Lekgotleng la Maserata kapa Lekgotleng le Phahameng mme o kope maseterata kapa moahlodi hore a qhale thibelo eo mme a le dumelle hore le kopane.

Ena ke phephetso e kgolo hobane o ka nna wa tlameha ho fumana boeletsi ba molao metsotso e se e jele babedi. Ha o iphumana o le boemong bona, iteanye le o mong wa mekgatlo e ngotsweng ka morao bukaneng ena ho bona hore na e ka o thusa.

MELAO YA HO EMISA KOPANO

Haeba kopano e entswe ka molao, batho ba lokela o qhalana ka nako eo bahlophisi ba itseng e tla qhalana ka yona.

Ha le le boipelaetsong, haeba mapolesa a fana ka taelo ya hore le qhalane, ke tlolo ya molao ho se a mamele mme le ka tshwarwa kapa ha sebediswa matla hore le qhalane. Leha ho le jwalo, mapolesa a lokela ho latela melao e itseng ha ba etsa sena – bona Karolo ya 2 bukaneng ena.

BALAO DI BA SEBEDISA HAMPE MOLAO WA DIKOPANO JWANG?

Masepaleng e mengata, diofisiri di iketseditse melao ya tsona / melawana e tlamang baipelaetsi hore ba etse dintho tse itseng tse eketsehileng pele ba dumellwa ho ipelaetsa, e leng dintho tseo e seng karolo ya Molao wa Dikopano.

MOLAO WA DIKOPANO HA O HLOKE HORE O ETSE DINTHO TSE LATELANG:

- O fumane lengolo la tumello ho mokhanselara wa lona kapa morena, kapa hona ho fumana lengolo le o dumellang ho ipelaetsa le tswang mokgatlong oo o ipelaetsang ka oona
- O lefe tjhelete e itseng hore o fumane tumello ya ho ipelaetsa, kapa o lefe dipositi kapa o saene hore o tla lefa haeba thepa e ka senngwa
- O hlalise ditlitlebo tsa hao kapa dintho tseo o di batlang foramong e seng ka ho ipelaetsa – ka mohlatla, ka ho bitsetswa sebokeng sa mookamedi wa masepala kapa mokhanselara.

BALAO DI HA BA NA TOKELO ya ho etsa hore batho ba thatafallwe kapa hona ho lefa tjhelete e itseng pele ba ka sebedisa tokelo ya bona ya ho ipelaetsa! Haeba o tobana le e nngwe ya dithibelo tsona, buisana le ramolao kapa bomphato ba bang ba ka o fang keletso.

Dibakeng tse ding, ditsi tsa R2K di lwantsha mekgwa ena hobane e kgahlanong le tokelo ya rona ya ho ipelaetsa!

LEANO LE MAQHEKA: HO SEBEDISA LE HO PHEPHETSA MOLAO WA DIKOPANO

Ho hlakile hore le hoja diketso tse ngata tse hatikelang Tokelo ya ho Ipelaetsa di se molaong ho latela Molao o Tsamaisang Dikopano, Molao oo ka boona ha o etse ho hokaalo ho kgothalletsa tokelo ya ho ipelaetsa, o bile o na le dithibelo tse ngata matleng a rona a ho sebedisa tokelo eo re nang le yona ya motheo. Sena se ka bolela hore ha o dumellane le molao wa motheo.

Nakong eo ho neng ho ntjhafatswa boitsebiso ba bukana ena (Tshitwe 2015) ho ne ho na le diphephetso tse ngata tsa molao tse hlahellang kgahlanong le Molao ona wa Dikopano. Phephetso e nngwe e eteletswe pele ke Social Justice Coalition e Kapa Bophirimela, e nngwe e eteletswe pele ke Treatment Action Campaign and Section27 e Foreistata. Boiteko bona bo lokela ho tshehetswa, e le ho lwantsha melao e hlohang toka le mekgwa e kgellang fatshe tokelo ya ho ipelaetsa.

Empa na see se bolela hore re lokela ho se tsotelle Molao oo? Maemong a mang baipelaetsi ba ile ba etsa dintho ba sa ipapisa le Molao wa Dikopano mme ha se ke ha e ba le bothata. Empa maemong a mangata baipelaetsi ba ile ba se ke ba iphaphatha le Molao wa Dikopano mme ba tobana le Ditla-morao tse bohloko – mapolesa a ile a sebedisa diketso tse mabifi haholo ho baipelaetsi, kapa ba

tshwara batho. Sena se ka etsa hore ho be le nyewe ya tlolo ya molao e nkang nako e telele, ho qoswa hammoho le ho ba le tlaleho ya hore o motlodi wa molao. Tsena e ka ba Ditla-morao tse mpe ho mokgatlo kapa ho baitseki.

Ka lebaka leo, baitseki ba bangata ba entse qeto ya ho sebedisa Molao o Tsamaisang Dikopano ka **tsela e bohle** – ba tsebe Molao ona ka ntle le ka hare, mme ba fumane tshireletso yohle ya molao e ka fumanehang bakeng sa baipelaetsi, le ho tiiseha hore mapolesa ha a hatakele ditokelo tsa rona.

NATIONAL KEY POINTS ACT

Ke ntho e tlwaelehileng hore balaodi ba o bolelle hore o ke ke wa ipelaetsa sebakeng se itseng hobane ke “National Key Point”. Ha ho letho “National Key Points Act” o thibelang tokelo ya hao ya ho ipelaetsa. Diofisiri tse ding di re dibaka tse itseng ke “National Key Point” mme seo e se nnete – mohlomong e le hobane ba fuwe tshedimiso e fosahetseng kapa morero wa bona e le ho o lahla. O ka hlahloba lethathamo la National Key Points le ileng la lokollwa ka January 2015 ho www.r2k.org.za/?p=4260

KAROLO YA 2

MOSEBETSI WA MAPOLESA HA HO NA LE BOIPELAETSO

O tla makala ho tseba hore ho na le melao e thata e laolang tshebediso ya dikgoka ya mapolesa ho baipelaetsi.

MAPOLESA A KA BA MABIFI NENG?

MELAO E HLAKILE:

- Mapolesa a ka sebedisa dikgoka feela kgahlanong le baipelaetsi haeba ho hloka hala e le ho thibela ho lematsa motho kapa ho mo bolaya kapa ho thibela tshenyho ya thepa, le ha boiteko ba dipuisano le mekgwa yohle e meng e hlolehile;
- Pele a sebedisa dikgoka, a lokela o fana ka temoso habedi bonyane ka dipuo tse pedi, a be a fe batho nako e lekaneng ya ho qhalana;
- A ka sebedisa matla a fokolang ka hohle kamoo a ka kgonang maamong a jwalo.

Melao ena e lokela ho latelwa ebang boipelaetso bo molaong kapa bo nkwa bo se molaong.

HO UTLWISISA DITHIBELO TSA BA MOLAO KA BOTLALO:

Mapolesa a ka sebedisa dikgoka feela kgahlanong le baipelaetsi haeba Diteko tsa ho buisana le bona di hlolehile mme ho na le “mabaka a utlwahalang” a ho dumela hore **ha ho tsela e nngwe ya ho qoba** kotsi e tla ba teng ho batho kapa ho thepa.

Leha ho le jwalo, pele mapolesa a ka ba mabifi, a lokela ho qala ka ho latela mehato e itseng. Mehato ena e thathamisitse Molaong o Tsamaisang Dikopano le Ditaello Tsa Naha Tsa SAPS 4:

1. Haeba ho na le kotsi e mpe e ka hlahang mme Diteko tsohle tsa ho buisana ka tharollo di hlolehile, mapolesa a lokela ho ba malala a laotswe ka "mehato ya ho fana ka tshireletso."
2. Mapolesa a lokela ho fa setjhaba temoso habedi bonyane ka dipuo tse pedi tse molaong hore a tla nka kgato kgahlanong le baipelaetsi haeba mehato ya ho fana ka tshireletso e hloleha
3. Jwale mapolesa a lokela ho bitsa mapolesa a 'marisefe' a ikarabellang ka ho "nka kgato e matla". Ho latela molao, sena se lokela ho sebediswa e le ho thibela batho ho ba mabifi – ka mantswa e mang, le lokela ho bona hore mapolesa a se a itokisetse ho sebedisa dikgoka.
4. Mapolesa a boetse a lokela ho fa setjhaba temoso ya bobedi bonyane ka dipuo tse pedi tsa molao hore batho ba qhalane ka kgotso, a fane le ka nako e lekaneng ya hore ba etse jwalo.

Haeba batho ba sa qhalana kamora ho fana ka temoso ya bobedi, mme nako e fanweng e feta, khomandara ya mapolesa e ka fa mapolesa tumello ya hore a qhale baahi e sebedisa matla a fokolang ka hohle ka moo a ka kgonang tlasa maemo ao. Tshebediso leha e le efe ya dikgoka e lokela ho etswa ka morero wa ho bobisa qhwebeshano.

Mapolesa a ka nka kgato hanghang kgahlanong le motho leha e le ofe ya lematsang e mong hampe kapa a baka tshenyo e "mpe" ya thepa – a sebedisa matla a fokolang ka hohle kamoo ho ka kgonehang,

Ntle le ha a itshireletsa, mapolesa a ka sebedisa dikgoka feela haeba a fuwa taelo ke khomandara ya oona.

MEHATO YA HO FANA KA TSHIRELETSO KE ENG? Mohlala ke ho etsa mekwallo, ho ba le dipuisano, ho beha dintho tse thibellang kapa tse sitisang batho ho feta, ho behella ka thoko, ho paterola, ho felehetsa;

KGATO E MATLA KE ENG? Mohlala ke ho setjha, ho sututsa, ho leleka, ho dikadiketsa, ho qhala baipelaetsi, ho sebedisa matla a loketseng.

MAPOLESA A KA SEBEDISA DIBETSA DIFE?

Ho latela Ditaello Tsa Naha Tsa SAPS 4, Mapolesa Ohle a Tlisang Botsitso Setjhabeng a lokela ho hlomela ka thebe, tonfa (molangwana), sepori sa pelepele, diqhomane tse tsherehanyang, sethunya (dikulo tsa rabara), le sethunya sa 9mm (dikulo tsa sebele).

NAKONG EO HO LAOLWANG LETSHWELE, HO LOKELA HO LALELWE DITHIBELO TSE LALELANG:

- **Seporei sa pelepele le kgase e llisang:** di ke ke tsa sebediswa ntle le haeba taelo e fanwa ke khomandara. Di ke ke tsa sebediswa ho hang dibakeng tse kwalehileng kapa mabaleng a dipapadi.
- **Dikulo tsa rabara (tse thungwang):** di ka sebediswa feela ho qhala letshwele "maemong a mabe haholo, haeba mekgwa e sa sebediseng matla a maholo e sa atleha."
- **Dikulo (mohlala, tsa sebele):** di ke ke tsa sebediswa ho laola letshwele.
- **Diqhomane tse tsherehanyang:** Ditaello Tsa Naha Tsa SAPS 4 ha di bue letho ka ho sebedisa diqhomane tse tsherehanyang, empa dibuka tsa kwetliso ya mapolesa di bolela hore dintho tsena ha di a lokela ho lahlelwa ka ho tlopa ho baipelaetsi, di lokela ho pitikiswa ho qoba ho lematsa batho.

Setho leha e le sefe sa SAPS se tlolang melao ena se molato wa ho se latele melao – o ka kenya qoso kgahlanong le sona seteisheneng sa SAPS.

HO KGETHOLLA MAPOLESA

MAPOLESA A TLISANG BOTSITSO SETJHABENG

Mapolesa a Tlisang Botsitso Setjhabeng (The Public Order Police [POP]) ke oona a ikarabellang ho beha maemo leihlo ha batho ba ipelaetsa. A kwetlisitswe ka ho kgetheha bakeng sa ho rarolla diqhwebeshano le ho di bobisa, esita le haeba baipelaetsi ba a qholotsa.

- U ka kgetholla setho sa Mapolesa a Tlisang Botsitso Setjhabeng ka dibetjhe tse kgubedu tse nang le letshwao la kgauta la SAPS difubeng. Bakeng sa mapolesa a mang, betjhe e putswa.
- Lebitso la lepolesa le ngolwa ka hodima betjhe.
- Mapolesa kaofela a laetswe hore a tiisehe hore dibetjhe tse nang le mabitsa a bona dia bonahala. Lepolesa leha e le lefe le tlosang betjhe ya lona ho pata boitsebhatso le tlola molao.

LEPOLESA LE LENG LE LE LENG, HO AKARELE TSA LE OONA A POP, A BOETSE A BONA HATSA RENKE YA OONA MAHETLENG:

Captain

Lieutenant

Warrant officer

Sergeant

Constable

LEPOLESA LE TLWAELEHILENG

Mapolesa a tlwaelehileng le oona a ka ba teng, le hona e ka ba oona a fihlang pele boipelaetsong haeba balaodi ba ne ba sa tsebiswa.

MABOTHO A HA HO LE THATA [TACTICAL UNITS] / MABOTHO A SESOLE SA MAPOLESA

Maemong a mabe haholo, mabotho a sesole sa mapolesa, a kang Lebotho le Bitswang ha ho le Thata a ka bitswa hore a tlo thusa Mapolesa a Tlisang Botsitso Setjhabeng. O ka kgetholla mapolesa a Lebotho le Bitswang ha ho le Thata kaha a rwala dibereke tse putswa. Ha mabotho a sesole sa mapolesa a bitsetswa sebakeng sa baipelaetsi, sena se bolela hore SAPS e dumela hore boemo bo tswile taolong kapa bo se bo ba tlala matsoho mme ba ikemiseditse ho qhala letshwele ka ho sebedisa dikgoka. Mabotho a sesole sa mapolesa a tumme ka ho sebedisa mekgwa e bohale haholo.

MAPOLESA A MAUTLWELA OONA?

Maemong a mang ho ka ba le mapolesa a ikaparetseng diaparo tse tlwaelehileng ka har'a letshwele. E ka ba mapolesa a tswang Lefapheng la SAPS la Mautlwela. A moo ka sepheo sa ho bokella boitsebiso mme a ke ke a kenya letsoho ho laoleng letshwele kapa hona ho itsebahatsa e le mapolesa.

KE HOBANENG HA MAPOLESA A NKUKA VIDEO BOIPELAETSONG?

Ho tlwaelehile ho bona mapolesa a nka video, difoto kapa a ngola dintlha ha batho ba ipelaetsa. Tumellanong le National Instruction 4, ba SAPS ba bokella boitsebiso bo batsi ka diketsahalo le ka ba nkang karolo boipelaetsong. Divideo kaofela di lokela ho iswa lefapheng mme di bolokwe molemong wa bopaki, wa ho di lekola hape le ho fana ka kwetliso.

NA NKA NKA MAPOLESA VIDEO KAPA DIFOTO?

E. Mapolesa a mang a ka leka ho o thibela, a o laela hore o phumule seo o seng o se nkile kapa a leke ho o nkela khamera. Etsa sohle seo o ka se kgonang ho ipoloka o bolokehile, empa MOLAO HA O thibele tokelo ya hao ya ho nka mapolesa difoto/video/rekoto.

Bakeng sa tlhahiso leseding e eketsehileng mabapi le tokelo ena, etela r2k.org.za/filmthepolice.

KE HLOKOFADITSE KE MAPOLESA. KE LOKELA HO ETSANG?

- Fumana thuso ya bongaka kapele kamoo o ka kgonang
- Ha ho kgoneha, nka ketso eo e mabifi ka video kapa khamera.
- Fumana lebitso le renke ya lepolesa le entseng ketso
- Hanghang kamora moo, nka maqeba a hao difoto
- Fumana tlaleho ya ngaka
- O ka nka mehato e latelang ya molao le ya tsamaiso:
 - » Qosa Lepolesa leo seteisheneng sa heno sa SAPS
 - » Kenya tletlebo ho Botsamaisi bo Ikemetseng ba Dipatlisiso Tsa Sepolesa (Independent Police Investigative Directorate [IPID])
 - » Hlahlela nyewe – i.e. qosa lepolesa

SAPS e lokela ho tsebisa IPID ka tsebediso leha e le efe ya dikgoka e sebedisitsweng boipelaetsong. IPID le yona e lokela ho iketsetsa dipatlisiso haeba ho na le tletlebo ka ho se tshwarwe hantle ke setho sa SAPS.

KAROLO YA 3**HO TSHWARWA
LE MEHATO E
LATELWANG
LEKGOTLENG****MENYETLA YA HO TSHWARWA
KAPA HO KWALLWA**

Boipelaetsong leha e le bofe, o ka nna wa sebetsana le mapolesa, haholoholo haeba baipelaetsi ba hlile ba le bangata. Hangata mapolesa a kwalla kapa hona ho tshwara baitseki boipelaetsong. Haeba o le boipelaetsong mme lepolesa le le leng kapa a mmalwa ba qala ho o botsa dipotso tseo o sa batleng ho di araba kapa tse ka nnang tsa beha kotsing kopano ya lona kapa sepheo sa yona, ba boelle hore ha o batle ho araba. Bua ka moya o tlaase o sa tsoke matsoho jwaloka motho ya tletseng moya wa ntwana.

NKA QOSWA KA ENG?

Qoso e tlwaelehileng tlasa Molao wa Dikopano ke ya 'kopano e seng molaong' – e bang ke ka ho bokella batho ntle le ho fana ka tsebiso kapa ho ya kopanong e thibetsweng.

Baipelaetsi ba ka boela ba qoswa ka ho ba mabifi phatlalatsa, ho senya thepa ka boomo le ho hlasela ba bang. Diqoso tsena ke karolo ya molao o tlwaelehileng, ha se tsa Molao wa Dikopano.

'Public violence' (ho ba mabifi phatlalatsa) ho hlaloswa ka tsela e pharaletseng e le ketso e seng molaong le e etswang ka boomo ke batho ba bangata, ketso e bakang bothata bo boholo, e reretsweng ho senya kgotso le kgutso ya setjhaba ka nkane kapa ho kenakenana le ditokelo tsa ba bang.

'Malicious damage to property' (ho senya thepa ka boomo) ho akareletsa ho senya thepa ya ba bang ho seng molaong le hona ka boomo.

'Assault' (ho hlasela ba bang) ho akaretsa ho sebedisa dikgoka ho seng molaong le ka boomo ho motho e mong kapa ho fa batho maikutlo a hore ba tla tshwarwa ka dikgoka hang-hang. ('Assault GBH' ke mofuta o mong hape wa ho hlasela, moo motho ya qoswang a lemaditseng kapa a neng a ikemiseditse ho lematsa motho e mong hampe.)

Molao wa Dikopano o boetse o re haeba hara merusu batho ba ka senya thepa, bahlophisi le mekgatlo ya bona ba ka nkwa ba ikarabella ho lefa ditshenyehelo, ntle le haeba ba ka fana ka bopaki ba hore ha baa kenya letsoho tshenyong eo, kapa hona hore ba ile ba leka ka matla ho thibela seo hore se etsahale. Ena ke taba e bohloko hobane e bolela hore bahlophisi ba boipelaetso ba ka nkwa ba ikarabella ka diketso tsa batho ba mmalwa ba nkang menyetla.

HO TSHWARWA NAKONG YA BOIPELAETSO

U ka tshwarwa haeba lepolesa le o bona o etsa tlolo ya molao kapa le na le lebaka le utlwahalang la ho dumela hore o nkile karolo tlong ya molao. Haeba o tshwarwa, lepolesa le lokela ho o bolella hore na o belaelloa ka tlolo efe ya molao. Nnete ke hore hase kamehla sena se etswang. Mapolesa a na le tokelo ya ho o setjha le ho setjha thepa ya hao ntle le tumello ya hao haeba o tshwere.

HA O TSHWARWA

- Le ka mohla, o se ke wa hana ha lepolesa le o tshwara – ho hana ho tshwarwa ho eketsa molato hodima hao
- Ela hloko hore mapolesa a na le tokelo ya ho sebedisa dikgoka ha ho hloka hore ba o tshware.

TOKELO YA HO THOLA

Hang ha o tshwerwe, o tlameha ho fa mapolesa lebitso la hao le aterese ya moo o dulang, ke phetho ke tu!

Ho sa tsotellehe hore na ba reng ho wena, ha wa tlameha ho fa mapolesa boitsebiso bo eketsehileng ka wena, dintho tseo o di etsang kapa mekgatlo eo o sebedisanang le yona. Ntho leha e le efe eo o e buang e ka sebediswa kgahlanong le wena kapa bomphato wa hao ka lekgotleng.

Hape hopola hore o na le tokelo ya ho thola le ho se qobellwe hore o dumele molato.

EQUAL EDUCATION LAW CENTRE E FANA KA DITLHAHISO TSE LATELANG:

1. Haeba o ya boipelaetsong boo o dumelang hore o ka nna wa tshwarwa ho bona, tloo le bopaki ba moo o dulang teng kaha sena se ka etsa hore o fuwe beile ka potlako haeba o ka tshwarwa.
2. Haeba o kengwa ka veneng ya mapolesa mme o ntse o na le founu ya hao, romela boitsebiso bo latelang ho motswalle wa hao kapa moemedi wa hao wa molao
 - » mabitso a bohle bao o tshwerweng le bona
 - » lebitso la lepolesa le o tshwereng
 - » seteishene sa sepolesa seo le iswang ho sona kapa dinomoro tsa vene ya mapolesa eo o e palameng
 - » mokgwa wa ho iteanya le motho eo o dulang le yena

1. MEHATO YA MOLAO E LA TELWANG KAMORA HO TSHWARWA

Ena ke mehato e lokelang ho latela ha o tshwerwe.

1.1. SEPALANGWANG SE O ISANG SETEISHENENG SA SEPOLESA KAPA SETSING

Sepalangwang e ka ba koloi kapa vene ya mapolesa, ho itshetlehlile ka hore na ho tshwerwe batho ba bakae ka nako e le nngwe. Haeba le tshwerwe le le sehlopha, le se ke la bua ka ketsahalo eo kapa ntho leha e le efe e ka kgopisang ba bang ba tshwerweng, esita le haeba ho se mapolesa haufinyane le lona.

1.2. MEHATO YA HO NKA BOITSEBISO

O tlameha ho fana ka lebitso le aterese ya hao. Lepolesa le tla nka kgatiso ya menwana ya hao le foto.

1.3. SETOKISI

O ka nna wa behwa setokising pele o qoswa.

1.4. HO HLONGWA DIPOTSO

Ka tlwaelo ho hlongwa dipotso ke feela puisano e bang teng ka koloing ya mapolesa kapa ha o tshwerwe. Ho ka boela ha etswa le ka kantorong ya ho hloma dipotso. Haeba o tshwerwe nakong ya boipelaetso, o se ke wa araba potso leha e le efe eo mapolesa a o botsang yona ntle feela le ho bolela lebitso le aterese ya hao, ho fihlela o fumane monyetla wa ho bua le leqwetha la hao. E re feela: "Ha ho letho leo ke tla le bua."

1.5. BEILE BAKENG SA DITLOLO TSA MOLAO TSE FOKOLANG

Bakeng sa ditlolo tsa molao tse fokolang, tse kang ho ba sebakeng sa motho ntle ho tumello kapa ho senya thepa ya motho, o ka nna wa fuwa “beile ya sepolesa.” Boemong bo jwalo, haeba o na le tjehelete, o ka dumellana le lepolesa le batlisisang nyewe hore o tla lefa tjehelete e tseng ya beile. Tjehelete ena e tla tiiswa ka molao ka lekgotleng hore ke ya beile. O tla lokela ho lefa tjehelete ena kontane. Netefatsa hore o fumana rasiti ya tjehelete yohle eo o e lefileng, e tekenngweng ke lepolesa le amohetseng tjehelete ho wena.

MEKGWA EO MAPOLESA A KA E SEBEDISANG HO O NTSHA PUO:

LESHANO: “Ha o mmelaelwa, wena re thuse feela ka ho re bolella hore na ho etsahetseng.”

NNETE: Haeba ha o mmelaelwa, o ka be o sa tshwarwa. Taba ya hore o tshwerwe e bontsha hore o belaelwa ka ho tlola molao.

LESHANO: “Ha o sa arabe dipotso, re tla o qosetsa hore o hana ho tshwarwa.”

NNETE: A ke ke a o qosetsa hore o hana ho tshwarwa empa o se o tshwerwe. Ho feta moo, o na le tokelo e sireleditsweng ke molao ya hore o kgutse.

LESHANO: “Metswalle ya hao kaofela e sebedisane le rona hantle mme e lokolotswe. Ke wena feela ya setseng.”

NNETE: Ho lokollwa ha ho bolele hore wena kapa metswalle ya hao ha le na ho qoswa, ebile ha o na mokgwa wa ho tseba hore na kannete metswalle ya hao e lokolotswe, le hona tlasa maemo afe.

2. HO KWALLWA

Ho kwallwa ke nako e kgutswanyane eo o e qetang o tshwerwe ha mapolesa a ntse a etsa qeto ya hore na a na le bopaki bo lekaneng ba ho o qosa. Ho latela molao, mapolesa a lokela ho ba le mabaka a utlwahalang a ho o belaela hore o tlotse molao. Nakong eo o kwaletsweng, mapolesa ha a na tokelo ya ho o fata dipotso ka bomphato ba hao, mesebetsi ya hao kapa mekgatlo leha e le efe eo o welang tlasa yona. O na le tokelo ya ho kgutsa. Hlokomela hore ntho leha e le efe eo o e buang, esita le ho batho bao o tshwerweng le bona, e ka sebediswa kgahlanong le wena le bomphato ba hao lekgotleng la molao.

U na le tokelo ya ho iteanya le moemedi wa molao leha e le ofe eo o mo kgethang, ho bua le ho etelwa ke mohatsa hao kapa molekane, mong ka wena, motho wa bodumedi ya kgethilweng ke wena hammoho le motho wa tsa kalafo ya kgethilweng ke wena.

O ka tshwarwa dihora tse 48 feela, ho sa balwe mafelo a beke le matsatsi a phomolo. Kahoo, haeba o tshwarwa ka Labone kapa ka Labohlano, o ka tshwarwa ho fihlela ka Mantaha moo o lokelang ho hlaha ka pela lekgotla kapa o lokollwe.

3. HO HLAHA KA LEKGETLO LA PELE LEKGOTLENG

3.1. HO KGETHWA HA LEQWETHA

O na le tokelo ya ho ba le motho ya o buellang (leqwetha le kgethilweng ke mmuso) feela nakong ya nyewe le ya ho ipolela hore na o molato kapa ha o molato, e seng nakong eo o kopang beile.

3.2. HO BALLWA SEO O QOSITSWENG KA SONA

Ona ke mohato wa pele ha motho a qoswa ka tlolo ya molao. O tliswa ka pela lekgotla ho tla utlwa hore na o qosetswa eng. Diqoso di etswa ke motjhotjhisi, eo ka nako eo a emetseng Mmuso. Kamora hore o utlwe seo o se qosetswang, o tla koptjwa hore o ipolele hore na o "molato" kapa "ha o molato."

- **Ho ipolela hore o molato:** Ha wa lokela ho ipolela hore o molato ho fihlela o buile le leqwetha la hao. O ntse o ka fetola taba ya hore na o itse ha o molato hamorao haeba ho hloka hala. Ke boikarabelo ba motjhotjhisi hore a fane ka bopaki bo ke keng ba hanyetswa ba hore o entse tlolo ya molao eo o qoswang ka yona. Ha ho letho le o tlamang ho paka hore ha wa etsa tlolo ya molao.
- **Tumellano ya molato:** O ka etsa "tumellano ya molato" le motjhotjhisi. Ena ke tumellano e bang teng dipakeng tsa hao le motjhotjhisi ya hore o tla ipolela o le molato haeba a o fa kahlolo eo le dumellanang ka yona.

3.3. KOPO YA BEILE

Pele ho tsohle, lekgotla le lokela ho etsa qeto ya hore na le o boloka ditlamong kapa tjhe ho fihlela nyewe e qala. Haeba lekgotla le etsa qeto ya ho o lokolla, le ka etsa jwalo ka ho o supa ka monwana kapa ho o fa beile. Sena se bolela hore lekgotla le tshepa hore ha le o bitsa o tla tla, mme ho lefa beile ho hloka hore o ntshe tjelele e itseng e le dipositi ya ho le tiisetse hore o tla kgutla. Lekgotla le tla tshwara depositi eo haeba o sa tle dinyeweng tsohle ho fihlela nyewe e fela.

Haeba o kile wa tshwarwa nakong e fetileng kapa o qoswa ka ketso e tebileng, kopo ya beile e ka tjetjhisetswa morao bonyane beke e le ho o fa nako ya hore o ngole kopo ya beile le hore mmuso o etse dipatlisiso tse eketsehileng tsa hore na o lokollwe ka beile kapa tjhe. Haeba o sa emelwa ke leqwetha nakong ya kopo ya beile, o lokela ho fana ka mabaka a utlwalang a hore "o ke ke wa kena pooneng" (ho bolelang hore o ke ke wa baleha kapa wa ipata ha o lokollwa) kapa hore ha o kotsi ho ba fanang ka bopaki kapa setjhaba, ka hona, o lokela ho fuwa beile. Hopola hore beile ha se ntho eo o ka reng jwang kapa jwang o tla e fuwa.

Haeba o tshwerwe mme o batla ho kopa beile, o lokela ho bolela ka ho hlaka dintho tsohle tse latelang tse hloka hlang. Dintho tsena di ka o thusa hore o lokollwe ka beile.

- Ke lekgotlo la pele o tshwarwa
- O tsitsitse atereseng eo o dulang ho yona
- O hirilwe
- Maemo a botho a kang dilemo tsa hao, mokgolo le batho bao o ba phedisang
- O motho ya itlhomphang

4. HO AHLOLWA

Haeba o etsa tumellano ya molato, moahlodi o tempela kahlolo eo wena le motjhotjhisi le dumellaneng ka yona.

Haeba ho sebediswa tumellano ya molato, melato eo o dumelang hore o e entse e lokela ho ba ka tlaase ho eo o qositsweng ka yona kapa e be e sa tebang jwaloka eo o neng o e qoseditswe. Hape, kahlolo e lokela ho ba e kgutswane le e seng boima ho feta eo o neng o ka ipheha kotsing ya ho e fuwa haeba o ne o fumanwa o le molato mme o sa etsa tumellano ya molato.

Haeba o fumanwa o le molato, o ka kopa hore kotlo e “fokotswe” kapa e bebofatswe. Dintlha tse latelang di ka thusa ha ho hlalohjwa hore na kotlo e “fokotswe”:

- Ho itshwabela (hore na o dumetse molato, o sebedisane hantle le mapolesa, o boletse molato le ho bontsha hore wa ikwahlaya ka seo o se entseng)
- Maemo a botho (dilemo tsa hao, hore na o monyenyanane haholo kapa o moholo haholo, hore na o na le batho bao o ba phedisang, o kgola bokae le ditla-morao tse mpe tsa kahlolo ho wena le ho batho bao o ba phedisang)
- O qala ho tshwarwa (ke tlolo ya hao ya pele ya molao)

KAROLO YA 4

MEKGWA YA HO SIRELE TSA TOKELO YA HAO YA HO IPELA TSA

PELE HO SEBOKA SA KAROLO YA 4

- Hlophisa dintho ka hohle kamoo o ka kgonang esale pele mokgatlong wa lona. Etsa qeto ya hore na le tla qala ka nako mang, le qete neng, le tla tsamaya ka tsela efe le hore na ke batho ba bakae ba tla tla ba le tshehetsa.
- Tsebisa balaodi **hanghang** hore le tla ba le boipelaetso ho e na le ho bua nako e se e le siyo.
- Boloka kopi ya foromo ya kopo, hammoho le ditokomane tse ding tseo e bang o ile wa di fa balaodi kapa tseo bona ba ileng ba o fa tsona.
- Haeba le tlo fa motho ya itseng phethishene kapa memorandamo ha le ipelaetsa, netefatsa hore le bolella batho bao pele ho boipelaetso.
- Keletso ke hore le se ke la ipelaetsa ka Labohlano molemong wa haeba le ka tshwarwa – ntle le haeba le batla ho qeta mafelobeko tjhankaneng!

SEBOKENG SA KAROLO YA 4

- Mekgatlo e meng e mema bomphato ba yona bao e leng kgale ba di bona hore ba be teng sebokeng e le ho qoba ho imelwa ke palo ya balaodi kapa hona ho tshoswa.
- Ha seboka se qala, ngola mabitso a ofisiri e nngwe le e nngwe.
- Ke kgopolo e ntle ho rekota seboka ka founu, molemong wa haeba diofisiri di le tshosa kapa di bua ntho e itseng eo le ka e sebedisang ka lekgotleng. Ba bolelleng hore le etsa jwalo!
- Haeba o belaela hore balaodi ba ka leka ho emisa boipelaetso hore bo tswele pele, bolella leqwetha kapa mphato ya tshoptjwang e le hore le mo bitse nakong ya seboka ho le fa boeletsi. Haeba mohwanto wa lona o thibelwa mme le batla hore leqwetha la lona le eo ipiletsa lekgotleng, ba lokela ho lemoswa ka seo ka hohle kamoo ho ka kgonehang.
- Haeba balaodi ba leka ho thibela boipelaetso, **fumana mabaka a ngotsweng fatshe.**

BOIPELAETSONG

- Netefatsa hore o tla le kopi ya foromo ya tsebiso eo le e kentseng hammoho le ditokomane tse ding
- Eba le buka ya Tokelo ya ho Ipelaetsa ya R2K
- Netefatsa hore bahlokomedi ba lona ba hlophisehile mme ba tseba merero yohle
- Netefatsa hore ha ho motho mokolokong wa lona wa boipelaetso ya etsang ntho e itseng e tswileng tseleng kapa ya etsang diketso tse mabifi
- Eba malala a laotswe ho nka difoto kapa video ya ketso leha e le efe e sehloho ya mapolesa kapa tshwaro leha e le efe e mpe
- Ho sa tsotellehe hore na molao o reng ka ditokelo tsa lona, haeba mapolesa a laela hore o etse ho itseng mme a re a tla o tshwara kapa a tla o otlala, **etsang seo a o laelang sona**. Ntho e lokelang ho tla pele ke polokeho ya hao le ya bomphato ba hao
- Netefatsa hore o na le maqwetha, baqolotsi ba ditaba kapa bomphato ba bang bao o ka ba letsetsang kapa wa ba romela SMS haeba o hloka thuso

DINOMORO TSA BOHLOKWA TSA BOITEANYO

RIGHT2PROTEST HOTLINE 0800 212 111

Letsetsa mohala ona mapi le dikamahano tsa molaho tokelong tsa hao jwalo ka moepelaetsi.

Facebook/Twitter @protestZA

RIGHT2KNOW

National: 021 447 1000 kapa
admin@r2k.org.za

Western Cape: 021 447 1000
kapa westerncape@r2k.org.za

Gauteng: 011 339 1533 kapa
gauteng@r2k.org.za

KZN: 031 301 0914 kapa
kzn@r2k.org.za

Kwezinye izifundazwe: 082 525
3949 kapa bongani@r2k.org.za

Facebook/Twitter/Instagram:
@r2kcampaign

CENTRE FOR APPLIED LEGAL STUDIES

011 717 8600

FREEDOM KAPA EXPRESSION

INSTITUTE (FXI)

011-482-1913

SOCIO-ECONOMIC RIGHTS INSTITUTE KAPA SOUTH AFRICA (SERI)

011-356 5860

LEGAL RESOURCES CENTRE

Johannesburg: 011 836 9831

Cape Town: 021 481 3000

Durban: 031 301 7572

Grahamstown: 046 622 9230

PROBONO.ORG

011 339 6080

LAWYERS FOR HUMAN RIGHTS

012 320 2943

www.nadcao.org.za

Right2Protest Hotline: 0800 212 111

**TOKELO YA HO IPELAETSA
KE TSELA YA BOHLOKWA
EO BATHO BA KA NTSHANG
MAIKUTLO A BONA KA YONA
KA DITABA TSE ITSENG TSE BA
AMANG LE HO NETEFATSA BA
HORE BALAODI BA MAMELA
DITLETLEBO TSA BONA**

Right2Know Campaign e motlotlo ho hlahisa kgatiso ena e ntjha e tataisang moitseki, eo motheo wa yona e leng mathata a ngata a ileng a tlišwa ka pela rona. Ho feta leha e le neng pele, batho bohle ba dulang le ba sebetsang Afrika Borwa ba tlameha ho tseba ka ditokelo tsena, ba be ba kgone ho di sebedisa.

RIGHT2KNOW

www.r2k.org.za   [@r2kcampaign](https://www.instagram.com/r2kcampaign)